

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології
та управління

М. А. Лепський

“ ____ ” _____ 2016 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТРАТЕГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ СИТУАЦІЙ ТА
ПРОЦЕСІВ
(СОЦІОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ)**

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
напрямок підготовки 054 Соціологія

2016 навчальний рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою соціології факультету соціології та управління
Запорізького національного університету

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Лепський Максим Анатолійович, д.філос.н.,
професор.

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ
СОЦІОЛОГІЇ

20 січня 2016 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор філософських наук, доцент _____

В.О.Скворець

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 – «соціальні та поведінкові науки» 054 «Соціологія»	Вибіркові навчальні дисципліни	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки (Професійне спрямування): 054 – «Соціологія»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Семестр	
		2 -й	2 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Лекції	
		22 год.	4 год.
		Семінарські	
		22 год.	4год.
		Самостійна робота	
		24 год.	82год.
		Вид контролю:	
	екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44 год.:24 год. (1 /1,5)
для заочної форми навчання – 8 год.:82 год. (1/10)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: отримання студентами прогностичних компетенцій, знань, вмінь та навичок, необхідних для організації та проведення стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів.

Завдання:

- ознайомлення студентів з сутністю прогнозування та специфікою стратегічного прогнозування;
- з'ясування ролі стратегічного прогнозування як наукової антиципації, діяльності та соціальної технології;
- вивчення методологічних та методичних принципів соціального прогнозування основних типів прогнозів та класифікацій методів, які розкривають сутність наукового передбачення, місце стратегічного прогнозування;
- формування уявлення про системний та синергетичний підходи у стратегічному прогнозуванні;
- вивчення основних понять теорії стратегічного прогнозування;
- засвоєння методів прогнозування, їх відбору та принципів комплексування;
- засвоєння технології проведення стратегічного прогностичного дослідження у сфері політичних ситуацій та процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати :

- базові поняття «антиципація», «соціального прогнозування», «стратегічне прогнозування», сутність, типології та класифікації методів прогнозування ;
- принципи, форми і методи стратегічного прогнозування як соціальної технології та діяльності;
- методологічні та методичні основи стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів;
- основи застосування методів прогнозування у складанні прогнозів на основі соціального діагностування суспільних та політичних процесів;
- місце і функції прогнозування відносно інших видів антиципації;
- основи стратегічного прогнозування суспільних процесів у політичному управлінні;
- інформаційні соціальні технології прогнозування;
- актуальні проблеми удосконалення соціальних технологій прогнозування політичних ситуацій та процесів в сучасних умовах.

вміти :

- користуватись соціальними нормативами і соціальними орієнтирами у соціальних технологіях антиципації;
- складати пошукові та нормативні соціальні прогнози з актуальних соціальних проблем, стратегування прогнозів;
- обирати певні методи стратегічного прогнозування;
- визначати види основної документації та базової інформації для стратегічного прогнозування;
- застосовувати послідовність етапів прогнозування;
- формулювати соціальні завдання на різних етапах прогнозування,
- готувати програми та звіти стратегічного прогнозу політичних ситуацій та процесів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософські, історичні проблеми соціального прогнозування у сучасному суспільстві

Тема 1. Філософські проблеми прогнозування: зміст, особливості і види соціального прогнозування

Тема 2. Історичні аспекти формування соціального прогнозування

Тема 3. Технологічні аспекти глобального та регіонального прогнозування модернізації суспільних систем

Змістовий модуль 2. Психологічні аспекти та праксеологія соціального прогнозування.

Тема 1. Соціодіагностичні технології в прогнозуванні

Тема 2. Сутність, зміст, види та методи соціального прогнозування

Тема 3. Методика складання пошукових та нормативних соціальних прогнозів

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с/п	с.р.		л	с/п	с.р.
1	2	3	4	7	8	9	10	13
Змістовий модуль 1. Філософські, історичні проблеми соціального прогнозування у сучасному суспільстві								
Тема 1. Філософські проблеми прогнозування: зміст, особливості і види соціального прогнозування.	8	4	4	4				
Тема 2. Історичні аспекти формування соціального прогнозування та стратегування.	12	4	4	4				
Змістовий модуль 2. Технологічний зріз стратегічного прогнозування.								
Тема 3. Технологічні аспекти глобального та регіонального прогнозування модернізації суспільних систем.	12	4	4	4				
Тема 4. Соціодіагностичні технології в прогнозуванні.	12	4	4	4				
Змістовий модуль 3. Політичні ситуації та процеси в прогнозуванні та стратегуванні.								
Тема 5. Політичні ситуації та процеси: тенденцій, тренди, «дикі карти», «чорні либіди» у прогнозуванні	12	4	4	4				
Тема 6. Суб'єкти діяльності майбутнього та фон.	6	2	2	2				
Змістовий модуль 4. Практика стратегічного прогнозування.								
Тема 7. Сутність, зміст, види та методи соціального прогнозування.	6	2	2	2				
Тема 8. Методика складання пошукових та нормативних соціальних прогнозів.	12	4	4	4				
Самостійна робота				12				

ІНДЗ				24				
Усього годин	120	28	28	64				

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Тема 1. Філософські проблеми прогнозування: зміст, особливості і види соціального прогнозування.	4	
2	Тема 2. Історичні аспекти формування соціального прогнозування та стратегування..	4	
3	Тема 3. Технологічні аспекти глобального та регіонального прогнозування модернізації суспільних систем.	4	
4	Тема 4. Соціодіагностичні технології в прогнозуванні.	4	
5	Тема 5. Політичні ситуації та процеси: тенденцій, тренди, «дикі карти», «чорні либіді» у прогнозуванні	4	
6	Тема 6. Суб'єкти діяльності майбутнього та фон.	2	
7	Тема 7. Сутність, зміст, види та методи соціального прогнозування.	2	
8	Тема 8. Методика складання пошукових та нормативних соціальних прогнозів.	4	
	Усього:	28	

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Тема 1. Філософські проблеми прогнозування: зміст, особливості і види соціального прогнозування.	4	
2	Тема 2. Історичні аспекти формування соціального прогнозування та стратегування..	4	
3	Тема 3. Технологічні аспекти глобального та регіонального прогнозування модернізації суспільних систем.	4	
4	Тема 4. Соціодіагностичні технології в прогнозуванні.	4	
5	Тема 5. Політичні ситуації та процеси: тенденцій, тренди, «дикі карти», «чорні либіді» у прогнозуванні	4	
6	Тема 6. Суб'єкти діяльності майбутнього та фон.	2	
7	Тема 7. Сутність, зміст, види та методи соціального прогнозування.	2	
8	Тема 8. Методика складання пошукових та нормативних соціальних прогнозів.	4	
	Усього:	28	

8. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання передбачає поглибленого розгляду однієї з тем, яку студенти обирають самостійно.

9. Методи навчання

В ході викладання дисципліни використовуються різноманітні методи викладання, спрямовані:

- 1) *на засвоєння навчального матеріалу*: розповідь, пояснення, бесіда, опитування;
- 2) *на активізацію логічного мислення*: методи проблемного викладу, індуктивні та дедуктивні методи, методи візуалізації навчального матеріалу (наочні методи), частково пошукові, дослідницькі;
- 3) *на активізацію та мотивацію навчально-пізнавальної діяльності*: навчальні дискусії, аналіз конкретних ситуацій, метод ігрового проектування, мозкова атака, проблемна лекція;
- 4) *на організацію самостійної діяльності*: складання структурно-логічних схем, таблиць, конспектування навчальної літератури, складання опорного конспекту, глосарію наукових понять.

На лекційних заняттях здебільшого використовується пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод, який дозволяє забезпечити системний характер засвоєння знань. Виходячи зі змісту навчальної та робочої програми, викладач розкриває основні питання теми, в кожному з яких виділено основні поняття, логічні зв'язки між ними. На лекціях з курсу доцільно також використовувати проблемний метод навчання, що забезпечує розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів щодо вирішення тієї чи іншої проблеми.

На семінарських заняттях використовується передусім проблемний метод, а також частково-пошуковий, оскільки саме під час обговорення на семінарах, розгляду різних варіантів вирішення тих чи інших питань можливе винайдення оптимальних моделей. Репродуктивний метод на семінарських заняттях застосовується щодо студентів з певним (низьким) рівнем підготовленості. Для поглиблення знань і вмінь тих студентів, які виявляють високу активність у вивченні тем курсу, є можливість використання дослідницького методу, що досягається шляхом орієнтації їх на виконання складних завдань, що потребують більшої самостійності та наполегливості.

Зміст курсу передбачає використання інноваційних освітніх технологій, зокрема ігрових, інтерактивних, інформаційних.

10. Методи контролю

Контроль рівня знань студентів щодо засвоєння ними тем з дисципліни включає методи усного контролю (опитування під час семінарських занять); методи письмового і тестового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента з програмних тем, а також виконання конкретних завдань.

Рубіжний підсумковий контроль проводиться по завершенні вивчення змістовного модуля у вигляді тестування або теоретичної контрольної роботи.

11. Критерії оцінювання та система накопичення балів.

1. Участь у семінарському занятті шляхом підготовки повноцінної відповіді на питання з використанням наукової літератури – від 1 до 3 балів;
2. Доповнення на семінарському занятті – до 2 балів (в залежності від глибини доповнення);
3. Виконання модульної контрольної роботи №1 – 12 балів;

4. Виконання модульної контрольної роботи №2 – 12 балів;

Оцінювання відповідей на семінарському занятті:

3 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

2 бали – змістовне доповнення;

1 бал – коротке доповнення.

Оцінювання контрольної роботи:

12 балів – повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

9-11 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;

5-8 балів – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел;

1-4 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення

Понять.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Модульна атестація Змістовий модуль 1		Модульна атестація Змістовий модуль 2		ІДЗ	Екз аме н	
Форми роботи	К-ть балів	Форми роботи	К-ть балів			
1. Доповнення на семінарі	1	1. Доповнення на семінарі	1			
2. Повноцінна відповідь на семінарі	18	2. Повноцінна відповідь на семінарі	18			36
3. Виконання модульної к/р	12	3. Виконання модульної к / р	12			24
Разом	30	Разом	30			60
				20	20	100

***Підсумковий контроль** (за навчальним планом передбачений іспит) проводиться по закінченні вивчення курсу за результатами семестрової роботи, виконання індивідуального завдання та співбесіди.*

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	

E	60 – 69 (достатньо)		
F	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

12. Методичне забезпечення

1. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів: Навчальна програма курсу / [укладач: Лепський М. А.] – Запоріжжя: ЗНУ, 2016. – 10 с.
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів» для студентів за напрямом підготовки 054 – «Соціологія»
3. Методичне забезпечення семінарських занять з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»
4. Методичне забезпечення до виконання індивідуального завдання з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»
5. Методичне забезпечення самостійної роботи з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»
6. Перелік питань до заліку з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»
7. Контрольні завдання і тести з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»
8. Карта забезпечення навчальною літературою з курсу «Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів»

13. Рекомендована література

Основна:

1. Стратегічне прогнозування політичних ситуацій та процесів: монографія [Воловик В.І., Лепський М.А., Гугнін Е.А. та ін.]; за заг. ред. М.А. Лепського. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 428 с.
2. Основи стратегічного прогнозування політичних ситуацій та процесів: навчальний посібник [Воловик В.І., Лепський М.А., Гугнін Е.А. та ін.]; за заг. ред. М.А. Лепського. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 468 с.
3. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Теория социальных технологий. Учеб. пособие. – К. МАУП, 2004. – 608 с.
4. Подшивалкина В.И. Социальные технологии: проблемы методологии и практики. – Кишинев: Центральная типография, 1997. – 352 с.
5. Плотинский Ю.М. Теоретические и эмпирические модели социальных процессов. – М.: Издательская корпорация “Логос”, 1998. – 280 с.
6. Сурмин Ю., Туленков Н. Методология и методы социальных исследований. – К.: МАУП. 2000. – 304 с.
7. Мир нашего завтра: Антология современной классической прогностики. – М.: Эксмо, 2003. – 512 с.
8. Матвиенко В.Я. Прогностика. – К.: Українські пропілеї, 2000. – 520 с.
9. Бестужев-Лада И.В. Впереди XXI век: перспективы, прогнозы, футурологи. Антология современной классической прогностики 1952-1999. – М.: Academia, 2000. – 854 с.
10. Бестужев-Лада И.В. Рабочая книга по прогнозированию. – М.: Мысль, 1982. – 620 с.
11. Бестужев-Лада И.В., Наместникова Г.А. Социальное прогнозирование. – М., 2002. – 348 с.
12. Боришполец К.А. Методы политических исследований. – М., 2005. – 221с.

13. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. – К.: Генеза, 2006. – 400 с.
14. Панарин А. Глобальное политическое прогнозирование. – М.: Алгоритм, 2000. – 352 с.
15. Планування та прогнозування в умовах ринку. – Навч.посібник /під ред.. д.ф.н., проф. Воронкової В.Г. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 608 с.

Додаткова

1. Бестужев-Лада И.В., Наместникова Г.А. Технология прогнозных разработок социальных процессов. – М.: Поиск, 1992. – 670 с.
2. Белл Даниел. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования: Пер. с англ. – М.: Академия, 1999. – 920 с.
3. Бешелев Д., Гурвич Ф. Г. Экспертные оценки. – М.: Наука, 1973. – 361 с.
4. Буздалин А.В. Верификация прогнозов. Случай многоточечных экспертных оценок. Формирование новой парадигмы обществоведения. – М.: Международный Фонд Кондратьева Н.Д., 1996. – 611 с.
5. Бушуев С. Д., Морозов В. В. Динамическое лидерство в управлении проектами: Монография. – 2-е изд. – К.: 2000. – 312 с.
6. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики: концепції і практика. – К.: Вид-во С.Павличко „Основи”, 2000. – 654 с.
7. Гвишиани Д.М. Процессы глобального развития: моделирование и анализ. – М., 1984. – 293 с.
8. Гордон Т. Дж. Новые подходы к методу Дельфи. – М., 1972. – 226 с.
9. Кеннеди П. Вступая в двадцать первый век. – М.: Весь Мир, 1997. – 280 с.
10. Кононенко И.В. Долгосрочный прогноз социально-экономического развития Украины. – Харьков, 1999. – 327 с.
11. Лисичкин В.А. Теория и практика прогностики. Методологические аспекты. – М., 1972. – 342 с.
12. Лисичкин В.А. Теория и практика прогностики. – М.: Наука, 1972. – 264 с.
13. Литвак Б. Г. Пути повышения качества прогнозов. – М., 1990. – 461 с.
14. Крымский С.Б., Пилипенко В.Е., Салюк Ю.В. Верификация социальных прогнозов (методологический аспект). – К., 1992. – 115с.
15. Панарин А.С. Искушение глобализмом. – М.: Эксмо-пресс, 2002. – 542 с.
16. Юкаева В.С. Управленческие решения. – М., 1999.
17. Карданская Н.Л. Основы принятия управленческих решений. – М., 1998.
18. Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений. – Киев: МАУП, 2000.
19. Прогнозное социальное проектирование. – М., 1994. – 219 с.
20. Сидельников Ю.В. Пути повышения качества прогнозов. – М., 1990. – 296 с.
21. Сидельников Ю.В. Теория, организация экспертного прогнозирования. – М., 1990. – 347 с.
22. Тавокин Е.П. Социологические прогнозы электорального поведения. – Ж.: Социологические исследования, 1996. – 304 с.
23. Тоффлер А. Футурошок. – СПб: Лань, 1997. – 461 с.
24. Яковец Ю.В. Формирование новой парадигмы обществоведения. – М., 1996.–270 с.
25. Янч Э. Научно-техническое прогнозирование. – М., 1974. – 395 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Амелин В.Н. Социально-политические процессы, общественное мнение, социальный контроль. <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-00---001ucheb--00-0-0-0prompt-10---4-----0-11--1-ru-50---20-help---00031-001-1-0windowsZz-1251-00&a=d&c=01ucheb&cl=CL1&d=HASH015b0f7ec6f40e53d7114c22>
2. Бестужев-Лада И.В., Наместникова Г.А. Социальное прогнозирование Курс лекций. <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-00---001ucheb--00-0-0-0prompt-10---4-----0-11--1-ru-50---20-help---00031-001-1-0windowsZz-1251-00&a=d&c=01ucheb&cl=CL1&d=HASH01f937a5d55ef56d1a6f07e4>
3. Гаджиев К.С. Политическая наука. <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-00---001ucheb--00-0-0-0prompt-10---4-----0-11--1-ru-50---20-help---00031-001-1-0windowsZz-1251-00&a=d&c=01ucheb&cl=CL1&d=HASH01bb1f5459e3461565cf2ae7>
4. Иванов В.Н., Семигин Г.Ю. Политическая социология. <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-00---001ucheb--00-0-0-0prompt-10---4-----0-11--1-ru-50---20-help---00031-001-1-0windowsZz-1251-00&a=d&c=01ucheb&cl=CL1&d=HASH7ca435d2136f7119c28718>
5. Симонов К.В. Политический анализ. <http://lib.socio.msu.ru/l/library?e=d-000-00---001ucheb--00-0-0-0prompt-10---4-----0-11--1-ru-50---20-help---00031-001-1-0windowsZz-1251-00&a=d&c=01ucheb&cl=CL1&d=HASH0142b80093e234bf8e534f15>
6. [http:// www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua) Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
7. <http://www. iriend.gov.ua> Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України
8. <http:// www.iweir.org.ua/> Інститут світової економіки і міжнародних відносин
9. <http:// www. irr.lviv.ua/> Інститут регіональних досліджень
10. <http:// www.iер.i-c.com.ua/> Інститут економічного прогнозування
11. <http:// www.niss.gov.ua> Національний інститут стратегічних досліджень
12. <http:// www. politik.org.ua> Український центр політичного менеджменту («Журнал «Політичний менеджмент»)
13. <http:// igls.com.ua> Інститут глобальних стратегій
14. <http:// www.ucipr.kiev.ua> Український незалежний центр політичних досліджень
15. <http:// www.icps.kiev.ua> Міжнародний центр перспективних досліджень
16. <http:// www. e-lib.info> Електронна бібліотека